

Onbekend gevaar

Spaakongelukken staan in de top vijf van oorzaken waarmee jonge kinderen op de eerste hulp belanden. Per jaar raken zo'n 4400 kinderen gewond nadat ze met benen of voeten tussen de spaken zijn gekomen.

Tekst:
Karin Broer
Foto's:
Peter Arno Broer

Het is niet niks. 'Per dag worden er zo'n twaalf kinderen op de eerste hulp binnengebracht na een spaakbeknelling', zegt Margien Veling van de Stichting Consument en Veiligheid. 'Als je er met mensen over hebt, dan heeft bijna iedereen wel een ervaring uit de eigen omgeving. Dan hoor je: ja, dat heeft mijn buurmeisje ook meegemaakt.' De gevolgen zijn gekneusde beentjes en voetjes en dertig procent heeft zelfs iets gebroken. Vervelende kwetsuren die bij kinderen in de groei langdurige gevolgen kunnen hebben.

Voorlichting

Het is een opmerkelijk onbekend risico. Ouders en andere betrokkenen zijn zich nauwelijks bewust van het gevaar van een spaakbeknelling. Aanleiding voor Consument en Veiligheid om in mei samen met de Fietsersbond en de BOVAG een voorlichtingscampagne te beginnen. De oplossing is simpel. Veling: 'Je moet het wiel afschermen zodat het voetje niet tussen de spaken kan komen.' Er zijn speciale plastic spaakafschermingsplaten te koop voor ongeveer tien euro. Jasbeschermers zijn niet genoeg, zegt Veling. 'Die zijn niet sterk genoeg en zitten niet stevig genoeg vast. Een kind kan daar makkelijk door heen schoppen.' Sommige

stevige fietstassen helpen weer wel, maar die zijn niet met alle fietsstoeltjes te combineren.

Peuters en kleuters

Vooral de 3, 4 en 5-jarigen lopen risico. Hun beentjes zijn lang genoeg om gevaar te lopen. Spaakbeknellingen komen voor bij allerlei fietsvervoer: als kinderen 'voor een heel klein stukje' zo op de bagagedrager worden gezet, of op een zadeltje op de stang van een herenfiets. Maar volgens Consument en Veiligheid gebeuren veruit de meeste ongelukken met vervoer in het - door veel ouders veilig geachte - fietsstoeltje. De huidige fietsstoeltjes (zie ook de test van Kees Bakker) worden slechts in een enkel geval met een vaste spaakafschermingsplaat verkocht. Het merendeel van de fietsstoeltjes heeft wel voetsteuntjes waarin de voetjes vast kunnen worden gezet. Als dat goed gebeurt, voorkomt dat natuurlijk ongelukken. Maar in de praktijk blijkt dat vastzetten niet of niet meer te gebeuren. Tegen de tijd dat het kind drie is, zijn de riempjes of elastieken vastzetbandjes defect of weg. Ook kopen of krijgen mensen vaak tweedehands stoeltjes die niet meer compleet zijn. Ouders worden in de loop der tijd vaak wat slordiger met vastzetten dan dat ze waren vlak na

aanschaf. En dan zijn er de driejarigen zelf die de voetjes niet vast willen.

Afscherming

Betere fietsstoeltjes met grote vast gemonteerde afschermingsplaten zouden zeker wat oplossen. De Europese norm voor fietsstoeltjes (uit 2004) vraagt dat echter niet. Voetenbakjes in combinatie met riempjes voldoen volgens de norm als spaakafscherming soms gecombineerd met losse spaakafschermers. Lucia Jonkhoff, onderzoekster bij Consument en Veiligheid en betrokken bij de totstandkoming van de norm, had graag een strengere norm gezien. Maar dat lukte niet met allerlei partijen uit verschillende Europese landen. Jonkhoff: 'Bovendien is een norm geen wetgeving en mogen er ook stoeltjes worden verkocht die niet aan de norm voldoen.'

Daarom zien ze bij Consument en Veiligheid meer in het voorlichten van consumenten en fietsmakers. Veling: 'We gaan samen met de Fietsersbond een brochure met tips maken voor ouders. Die gaan we via de fietsmakers uitdelen. Voor hen hebben we een handige checklist die hen helpt bij het adviseren. Ook willen we ouders via tijdschriften, kinderdagverblijven en consultatiebureaus bereiken.'

Fietsen zonder spaakvoetjes

Dat er veel voetjes tussen spaken komen, is niet vreemd. Ouders hadden jarenlang eigenlijk maar keus uit twee modellen zitjes van Nederlands fabrikaat: **GMG** en **Bobike**. En die bieden minimale bescherming. Inmiddels zijn er verbeterde zitjes. Maar de beste bescherming biedt een onbekend Italiaans zitje.

De marktleiders in kinderzitjes – Bobike en GMG (Gebroeders Melkert Gouda) – hebben jarenlang kinderzitjes verkocht zonder platen die de wielen afschermen. Die zitjes boden dus eigenlijk geen bescherming tegen het gevaar van de

draaiende spaken. Bobike verkocht er wel goede losse afschermplaten bij. Bij de Bobike Maxi+ worden ze standaard meegeleverd. Inmiddels zijn er nieuwe zitjes op de markt die met een doorlopende voetsteun de wielen veilig

afschermen. Het zijn de Yepp van GMG, de Sirius van Okbaby en de Boodie van Polisport. ➔

Tekst:
Kees Bakker
Foto's:
Kees Bakker en
Peter Arno Broer

GMG Yepp: 138,95 euro (extra montagebeugel 29,95 euro)

GMG heeft een geheel nieuw zitje ontworpen: de Yepp. GMG heeft het concept van de bagagedragermontage losgelaten en heeft een zitje gemaakt dat met een beugel gemonteerd wordt bij de zadelbuis. De beugel die op de fiets blijft, is een stuk groter dan bij de vergelijkbare Sirius. De montage is lastiger dan bij het zitje van de concurrent. Dat komt door de vele losse onderdelen. Na het sleutelwerk schuif je het zitje in de beugel. Het werkt goed al vraagt het wel enige handigheid. De beugel is een stuk stijver dan die van de Sirius waardoor het zitje niet schommelt. Trillingen wel meer worden doorgegeven.

Het zitje is gemaakt van zacht, rubberachtig kunststof. Dat voelt prettig. De Yepp biedt het kind veel bewegingsvrijheid doordat echte armlenningen ontbreken. GMG levert het zitje in verschillende kleuren. De zwarte versie wordt vrij heet in de zon zodat het verstandig lijkt een licht gekleurde versie te kopen.

De gordels bevielen slecht. GMG heeft gekozen voor een vijfpuntsgordel. Het nut uit veiligheidsoogpunt ontgaat mij en een kind moet zijn armen door de gordels steken om het 'aan te trekken'. Ook de lengteverstelling van de gordels is lastig.

De voetafscherming is bijna net zo goed als bij de Sirius. Ronduit verwarrend is de prijsstelling van het

zitje. Het zitje wordt verkocht zonder montagebeugel voor 110 euro. Maar zonder beugel heb je er helemaal niks aan. Dus die prijs moet je er altijd bij rekenen.

+

Prettig materiaal
Voetsteunen goed te verstellen
Zeer goede voetafscherming
Goede zit voor het kind
Snelle demontage

-

Misleidende prijsstelling
Duur
vijfpuntsgordel lastig te monteren met een kind
Gordels lastig te verstellen
Zwarte versie wordt heet in de zon

Wat kun je zelf doen?

Jasbeschermers zijn niet geschikt om kindervoetjes af te schermen. Ze zijn te klein, te los gemonteerd aan de fiets en vaak gemakkelijk kapot te trappen.

Bobike verkoopt kunststof platen voor tien euro die sterk genoeg zijn en prima bescherming bieden. Alleen een ruimte net boven de liggende achtervork blijft eventueel nog voor een voet bereikbaar. Let er wel op dat de Bobike-platen met de standaard meegeleverde bevestiging niet goed vastzitten. Maar met een goede perforator kun je gaatjes maken. Met trekbandjes zet je ze vervolgens vast. Fietstassen met een harde binnenkant bieden ook een goede bescherming. Gecombineerd met een fietsstoeltje dekken ze het wiel achter de voetsteunen af. De GMG Classic 6+ kan er met de voetsteunen ingezet worden. Bij de Bobike Junior kan dat niet omdat de voetsteunen aan het frame vast moeten. Maar een kind kan wel zijn voeten op de bodem van een fietstas zetten.

Opvallend is dat geen enkele fietsfabrikant een fiets verkoopt waarbij de spaken mooi zijn afgeschermd en de bescherming mooi geïntegreerd is in het frame. Klein fabrikanten zoals de Fietsfabriek en 't Mannetje monteren de beschermplaten van Bobike. En op een echte moederfiets van Sparta zitten vreemd genoeg de jasbeschermers die geen goede bescherming bieden.

Bobike maxi: 79,00 euro (16,50 euro voor een extra montageset)

Het fietszitje waar Nederland de laatste tien jaar groot in is geworden is de Bobike maxi.

Groot pluspunt van dit zitje is de degelijke bevestiging op drie punten aan het frame. Daardoor vormt het zitje een stijf geheel met het frame. Dat fietst erg fijn en je voelt nauwelijks dat er een kind achterop zit. Voor het kind is het prettig dat het zitje niet gaat deinen. Maar de stijfheid heeft een prijs. Alle trillingen worden doorgegeven aan het zitje en het kind zal klinkers zeker opmerken. De degelijke bevestiging aan het frame maakt demontage lastig. Het stoeltje van de Bobike is een mooi gevormde ruime bak waar een kind eigenlijk altijd goed in zit. Ook kan er nauwelijks iets kapot. Het is echt een zitje om in weer en wind op de fiets te laten. Vroeger was de Bobike voorzien van slechte voetbandjes van elastiek. De nieuwe riempjes lijken een stuk degelijker, maar schieten los met een beetje wrikken. Het zitje van zwart kunststof wordt snel heet in de zon. En het wordt heter dan andere zitjes doordat de rugleuning een kleine holte heeft waar de warmte van de zon in opgeslagen wordt. De

Europese norm schrijft een sluiting voor die door een kind lastig te openen is. Dat is Bobike goed gelukt. Misschien te goed, want zelfs voor een volwassen gaat het zwaar.

+

Goede bevestiging aan de fiets
Fietst erg fijn
Prettig zitvorm
Schommelt niet
Degelijke constructie

-

Voetriempjes kunnen los schieten
Wordt erg warm in de zon
Geen afscherming voeten
Gordel lastig los te klikken
Trillingen worden direct doorgegeven
Lastige snelle demontage

GMG Classic: 73,95 euro (eventueel met Eurofix- montageplaat, 10,95 euro)

De concurrent van Bobike is al jaren het GMG-zitje dat tegenwoordig onder de naam Classic verkocht wordt. Groot pluspunt is de snelle montage zonder extra onderdelen op de bagagedrager. Je kunt het zitje probleemloos op verschillende fietsen gebruiken. Maar let op: hij past niet op alle dragers. En voor de veiligheid ben je ook afhankelijk van de kwaliteit van de drager. Voor een veilige en passende montage

+

Goede bevestiging aan de fiets
Fietst erg fijn
Prettig zitvorm
Schommelt niet
Degelijke constructie
Goede voetafscherming
Gordels makkelijk te stellen

-

Voetriempjes kunnen los schieten
Wordt erg warm in de zon
Gordel lastig los te klikken
Trillingen worden direct doorgegeven
Lastige snelle demontage

Bobike maxi+: 87,50 euro (16,50 euro voor een extra montageset)

De Bobike maxi+ is de aangepaste versie van Bobike maxi. De maxi+ heeft als extra een hogere rugleuning, gordels die anders te verstellen zijn en standaard meegeleverde voetplaten. De hogere rugleuning is een typisch toevoeging voor de norm. De Europese norm schrijft een voldoende hoge rugsteun voor zodat het hoofd niet naar achteren kan klappen. Maar of dat in de praktijk nu zo nodig is? Het verstellen van de gordels bij het gewone Bobike-zitje is vrij lastig. Bij de maxi+ zit er een klem bij de rugleuning die je in kunt duwen. Daarna kun je de gordels op lengte trekken en de klem weer los laten. Werkt prettig, vooral als je de gordels wilt afstellen met een kind in het zitje. De voetafscherming maken de snelle demontage nog wat lastiger doordat de platen achter de bagagedrager kunnen haken.

levert GMG wel de Eurofix, een plaatje dat aan de drager en het frame geschroefd wordt. GMG levert de Classic tegenwoordig met voetplaten die de wielen afschermen. Die voldoen redelijk. Toch kan de voet sneller onder de platen komen dan bij andere zitjes. De reden daarvan is dat de voetsteun ver naar achter staat en vrij kort is. De voet hoeft maar een beetje naar voren te schuiven om van het steuntje te glijden. Om aan de norm te voldoen is de rugleuning verlengd. Dat is onhandig omdat daardoor de gordels verkeerd gemonteerd kunnen worden en kleding achter de rugleuning kan blijven haken. Ook kan kleding gemakkelijk achter de armleuning blijven haken.

+

Zonder extra hulpstukken te monteren
 Zeer snel te demonteren

-

Leuning is erg recht
 Past lang niet op alle dragers
 Kwaliteit bevestiging sterk afhankelijk van kwaliteit bagagedrager
 Voetsteunen zijn kort en staan te ver naar achteren
 Kleding kan blijven haken

Polisport Bilby: 49 euro (extra montageblok 14,50 euro)

Het goedkoopste zitje is een groot kunststof stoeltje dat met twee stalen beugels wordt bevestigd aan een montageblokje bij de zadelbuis. De ophanging met stalen stangen is te slap. Weliswaar dempt het zitje goed de trilling van klinkers, maar het fietst onprettig omdat je het zitje voelt deinen. Voor het kind is het

ook niet comfortabel omdat het zitje makkelijk tegen de bagagedrager kan stoten. De Bilby is niet geschikt voor grote kinderen. De gordels waren namelijk erg kort en het zitje is bij de schouders aan de smalle kant. Als je zonder kind fietst, rammelt de Bilby enorm.

+

Goedkoop
 Goede afscherming voeten
 Goede verstelling voeten
 Snel te demonteren

-

Oncomfortabel voor kind door slappe ophanging
 Oncomfortabel fietsen door slappe ophanging
 Smal bij de schouders
 Erg korte gordels
 Onhandige vijfpuntsgordel
 Voetriempjes lastig vast te maken
 Rammelt erg

Okbaby Sirius: 89,95 euro (extra montageblok 24,95 euro)

Het Italiaanse Sirius-zitje is al jaren in productie, maar is in Nederland op slechts enkele plekken te koop. Bijzonder is dat de rugleuning in de slaapstand gezet kan worden. Verstellen gebeurt met een grote, kinderveilige knop op de zitting. Dat lijkt niet de meest logische plek, maar het verstellen is zelfs met een kind in het zitje prima te doen. Voor het eerste gebruik moet het zitje in elkaar gezet worden. Dat vereist enig gepuzzel. Het zitje is met twee stangen bevestigd aan een blokje dat om de zadelbuis geschroefd wordt. Dat blokje is makkelijk te monteren en het zitje is zeer snel uit het blokje te halen. Door de bevestiging met twee stalen stangen zweeft het zitje boven de bagagedrager. Door die slappe ophanging voel je het zitje duidelijk deinen en bij drempels veert het erg door. Maar de ophanging zorgt er ook voor dat trillingen van klinkers

goed gedempt worden. Het zitje biedt de beste afscherming van de voeten. Dat is te danken aan het steunvlak voor de voeten dat ver naar voren doorloopt. Daardoor is het praktisch onmogelijk voor een kind om zijn voet onder het zitje tussen de spaken te

krijgen. De voetsteunen zijn ook in enkele seconden in hoogte te stellen. Het zitje wordt veel minder heet in de zon dan andere zitjes. De lichte kleur grijs van het zitje weerkaatst het zonlicht beter dan de zwarte zitjes.

+

Zeer snel te demonteren
 Dempt trillingen erg goed
 Zeer goede voetafscherming
 Rugleuning in hoek verstelbaar, heeft ook een slaapstand
 Groot oppervlakte voetsteunen
 Voetsteunen makkelijk in hoogte te stellen
 Grijs kunststof wordt niet zo heet

-

In elkaar zetten van stoeltje voor eerste gebruik lastig
 Fietser voelt zitje schommelen tijdens het fietsen
 Veert erg veel door bij drempels
 Kunststof bak rammelt zonder kind

GMG Classics 6+ : 47,95 euro (eventueel met een GMG Eurofix, 10,95 euro)

GMG verkoopt een eenvoudig zitje voor kinderen zwaarder dan 22 kilo. Het bestaat uit een zitkussentje, rugsteuntje en smalle voetsteuntjes. Het heeft dezelfde bagagedragerbevestiging met dezelfde voor- en nadelen als de gewone Classic. De voetsteuntjes

bieden geen enkele extra afscherming van de spaken. Wel kun je de steuntjes in een fietstas hangen. De zitting is lekker zacht maar wordt ook erg heet in de zon en kan bij een kleine beschadiging als spons werken.

Makkelijke montage en demontage
Voetsteuntjes lang genoeg
Zacht kussentje
Voetsteunen kunnen in fietstassen
gehangen worden

Past lang niet op alle dragers
Kwaliteit bevestiging sterk afhanke-
lijk van kwaliteit bagagedrager
Geen voetbescherming
Wordt erg heet in de zon
Kussentje kan makkelijk een natte
spons worden

Bobike junior: 79,00 euro (extra montageset, 16,50 euro)

Ook Bobike levert een eenvoudig zitje voor kinderen zwaarder dan 22 kilo. Het bestaat uit een eenvoudige zitting met rugsteun en smalle voetsteunen. Het zit op dezelfde manier vast als het Bobike maxi-zitje. Nadeel daarvan is dat de voetsteuntjes niet in fietstassen gehangen kunnen worden.

Degelijke bevestiging
Kan ingeklapt worden

Geen voetbescherming
Lastige demontage

Alternatieven:

Kinderkar

Bij een botsing zitten de kinderen veel veiliger in de kar dan achterop de fiets. Dat blijkt uit botsproeven die ooit met een kinderkar zijn gedaan. En als je zelf van de fiets valt, blijft het karretje gewoon staan. Ook belangrijk: voeten kunnen niet meer in de spaken komen.

Aanhangfiets

Vanaf een jaar of vier kan een kind op een aanhangfiets. Hij rijdt dan op zijn eigen 'fietsje' die getrokken wordt door de ouder. Op- en afstappen kan het zelf en het meetrappen kan echt helpen. Maar of het ook veiliger is dan een achterzitje? Het kind moet zich zelf goed vasthouden. Je hoeft weinig verbeelding te hebben om dat fout te zien gaan. Maar of dat ook echt vaak gebeurt? Een variant van de aanhangfiets is de Follow Me. Een koppelstuk waarmee een kinderfietsje aan de gewone fiets gekoppeld wordt.

Bakfiets

Erg populair is de bakfiets met twee wielen. Zelfs Willem-Alexander en Maxima vervoeren de prinsesjes zo. Voor spaakvoetjes hoeven ze dan niet bang te zijn. Ook zitten ze beschermd in de houten bak. Fietsen met zo'n bakfiets gaat net zo goed als met een gewone fiets. Een driewiel bakfiets kan natuurlijk ook, maar trapt zwaarder.

Zitje op het frame

Om een groot kind te kunnen vervoeren worden er zadeltjes met voetsteunen verkocht die je op het fietsframe kunt monteren. Niet echt veilig omdat het kind los zit en de voeten kunnen tussen de voorwielspaken komen.

Conclusie:

Okbaby Sirius wint

Als je spaakvoetjes wilt voorkomen, moet je de Okbaby Sirius kopen. Het is ook een comfortabel zitje. Het Italiaanse zitje is qua veiligheid ruwweg vergelijkbaar met de GMG Yepp uit Nederland. Het grootste nadeel van de Yepp is de omslachtige vijfpunts gordel. Ook wordt het

zwarte zitje heet in de zon. De GMG Classic biedt met de afschermplaten redelijke bescherming. Het grootste voordeel van dit model is de simpele montage en is daarom aan te raden als je hem op verschillende fietsen wilt gebruiken. Het zitgedeelte is niet geweldig comfortabel. De Bobike Maxi en Maxi+ hebben zich in de praktijk bewezen als een duurzaam 'gooi-en-smijt-zitje'. Ook deze zitjes

bieden met afschermplaten redelijke bescherming. Er zijn wel een paar duidelijke minpunten: het zitje geeft de trillingen door, het zitje wordt heet in de zon, de gordel is lastig en de voetriempjes zijn slecht. Overigens komt Bobike in september met een geheel nieuw zitje dat we dan zeker zullen testen. Dan nog de Polisport Bilby. Van dit goedkope zitje is de ophang te slap.